

Om oprettelsen af Bornholms politikompagni skriver politiinspektør Jørgen Fried Pedersen.

I erkendelse af, at det ikke er muligt i en sådan skildring at give alle de Hjemmeværnsfolk, som ved råd og dåd har medvirket ved oprettelsen af Bornholms Politikompagni, den fornødne opmærksomhed, vil jeg indledningsvis rette en stor tak til disse personer for den dygtighed, flid og vedholdenhed, de dengang lagde for dagen.

Efter mere end 30 år er det ikke muligt at få kontakt til alle de, som burde have æren for dette arbejde, men alligevel er det forsøgt igennem hengemte notater, telefonkontakt til nogle af de ældste medlemmer, en gruppe af tidligere befalingsmand, herunder tidligere kompagnichef Otto Justesen og en meget stor hjælp fra pensioneret politiassistent, kompagniets våbenmester gennem ca. 25 år, Kaj Nielsen, Rønne, at skildre oprettelsen af Bornholms Politikompagni (7130).

At det er selve oprettelsen der skildres skal tages bogstaveligt, idet jeg på grund af FN-tjeneste og forflyttelse fratradte stillingen som kompagnichef den 1. oktober 1973, hvorefter politibetjent Otto Justesen blev kompagnichef for et netop fuldt enkadret kompagni.

Det første tilløb

Det første tilløb til oprettelse af et politihjemmeværn på Bornholm skete i 1952, hvorom tidligere karetmager Ingvar Lenz, Rønne, fortæller, at han sammen med 15-20 andre rønneborgere meldte sig ind i hjemmeværnet med henblik på oprettelse af en politienhed under Bornholms Hjemmeværn.

Ingvar Lenz husker blandt andet, at man optrådte i battle-dress. Hjemmeværns- og politifunktionsuddannelse foregik i nogle år under ledelse af daværende politikommissær Johannes Hansen (kaldet PK) og politibetjent Benne Arvidsen.

Skydningerne blev gennemført i Robbedale og det faste tilholdssted var den gamle gråd bag havnekontoret. Politibetjent Svend Aage Lenz var våbenmester, og han blev senere politikompagniets næst-kommanderende.

Omkring 1960 ebbede det langsomt ud. Man mødtes engang imellem, og nogle mistede helt interessen for arbejdet og meldte sig ud.

Da Bornholms Politikompagni senere blev en realitet, kontaktede vi de hjemmeværnsfolk, der var tilbage fra den gamle organisation, og enkelte af dem gav tilsagn om at fortsatte arbejdet, heriblandt overpakkemester Leif Espersen, som blev en af vore gode gruppeførere Rønne-delingen.

De første tiltag

Ved min ansættelse som politibetjent i Rønne den 1. juni 1965 lod jeg mig samtidig overføre til Bornholms Hjemmeværn fra politikompagniet i Slagelse, hvor jeg havde været kommandobefalingsmand.

Med henblik på oprettelsen af Bornholms Politikompagni blev jeg i sommeren 1965 sammen med politiassistent og stationsleder i Nexø, Ernst Martin Olsen, inviteret til møde hos oberstløjtnant Jacobsen, Bornholms Hjemmeværn, som havde truffet aftale med politimester Kjalke om oprettelse af et politikompagni på Bornholm.

Ernst Olsen var i den forbindelse blevet fritaget for sit job som områdekompagnichef i Nexø, med henblik på at påtage sig funktionen som politikompagniets første chef. Jeg blev opfordret til at påtage mig funktionen som næstkommanderende og i snævert samarbejde med Ernst Olsen at påbegynde hvervning og organisering af kompagniet.

I invitationen til hvervemøderne skrev politimester Kjalke følgende:

"I en kritisk situation umiddelbart før og under en eventuel krigstilstand vil politiet få pålagt en række opgaver, som kræver, at politiet råder over en feltmæssig udrustet styrke med en politimæssig uddannelse, hvorfor jeg tillader mig at rette henvendelse til Dem i håb om, at De i en given situation vil række politiet en hjælpende hånd. Da politiets styrke langt fra vil være tilstrækkelig, oprettes der i alle landets politikredse et politihjemmeværnskompagni, som under de nævnte forhold er underlagt politimesteren. Politikompagniet ledes og uddannes af politifolk, og uddannelsen omfatter både hjemmeværnsuddannelse og uddannelse af politimæssig karakter".

Nexø-delingen

Det første hvervemøde blev afholdt på Hotel Halleklippen i Nexø den 27. september 1965, hvorefter 18 personer skrev kontrakt med hjemmeværnet, og de dannede grundstammen i det, der skulle blive Bornholms Politikompagni.

Det var en fin start, og Nexø-delingen blev hurtigt enkadreret, da der blandt medlemmerne var gode føreremner som Karl Drud, Carsten Sorth og Poul Kofoed.

Senere blev Nexø-delingen præget af andre gode gruppeførere, som Børge Madsen, Åge Nielsen og Flemming Aagren – sidstnævnte var en overgang delingsfører efter Karl Drud, og han blev senere kompagniets mangeårige og dygtige skydeinstruktør efter Jørgen Mertz. Erik Awerhoff afløste Flemming Aagren som delingsfører i Nexø-delingen.

Delingen blev undervist på civilforsvarskaserne i Nexø, medens skydning og øvelsesvirksomhed foregik på Lange Skanse, Døvredal og området omkring Karl Druds ejendom ved Slamrebjerg. Det første stillested for delingen var møbelfabrikken i Nexø.

Stab og kommandodeling

Målet var at kompagniet skulle dække hele øen, vel vidende at dette krævede et meget stærkt føringselement.

Vi var kommet godt fra start i Nexø, og i forbindelse med tankerne om at hverve en deling i Rønne trængte en kommandostruktur sig på. Det blev derfor en særdeles spændende opgave også at hverve og sammensætte en kommandodeling i Rønne, som formåede at støtte tre delinger i områderne Nexø, Rønne og Allinge.

Derfor faldt udviklingen af kommandoelementet sammen med etableringen af Rønne-delingen.

Da forsyningsproblematikken og specielt signaltjenesten voldte de største problemer, indbyggede vi i kommandodelingen et kommandoelement i øst og vest- og senere et på nordlandet. I hvert element indgik 2 motorordonanser og 2 lotter som signalpersonel under ledelse af postmester Aage Riis i øst og Jørgen Lyngbye-Petersen i vest.

Aage Riis havde været kommandobefalingsmand fra starten, men da jeg overtog kompagniet i 1971, ønskede Ernst Olsen et fortsat tilhørsforhold til kompagniet, og han blev derfor kompagniets kommandobefalingsmand.

Vi var så heldige, at vi på et meget tidligt tidspunkt fik overbetjent Kaj Nielsen til at tage sig af forsyningsgruppen. Han blev kompagniets våbenmester samtidig med, at han med sin politimæssige baggrund kunne undervise i nogle af politilektionerne.

Politibetjent Jørgen Mertz blev uddannet om skydeinstruktør, og han var i starten også delingsfører for den nyetablerede Rønne-deling.

En gruppe gode politifolk (6-7 personer), herunder politiassistent Henry Thiesen og overbetjent Rudolf Schmidt, som var medlemmer under "det første tilløb", blev samlet i en gruppe under kommandodelingen, med det vi hos rigspolitichefen kalder "B-status".

Det var en gruppe, som fagligt og holdningsmæssigt støttede kompagniet, og vi havde i flere år glæden af at have kriminalbetjent Søren Nielsen som koordinator for denne gruppe.

Om dette skriver jeg i en orientering til politistationerne på Bornholm den 15/7 1967, at "*arbejdet med oprettelse af Bornholms Politikompagni nu er så fremskreden, at vi med de nuværende 65 mand kan forvente status som kompagni. Det skal nævnes, at der er truffet en for begge parter acceptabel aftale med de folk, som stadig står tilmeldt den 'gamle' politideling*".

Orienteringen slutter med en opfordring til interesserede politikolleger om at melde sig ind i hjemmeværnet, hvor de vil få status som "B-medlem" og blive tilknyttet politikompagniets kommandodeling.

Rønne-delingen

Den 16. marts 1967 blev der på Industrien i Rønne afholdt et hvervemøde med henblik på oprettelse af en kommandodeling og en deling i Rønne området.

Vi havde ligesom i Nexø på forhånd udset os nogle føreremner blandt de indbudte gæster. Den erfaring gav bonus, idet vi hurtigt fik enkadreret en deling med Jørgen Mertz som delingsfører og Vagn Olsson som halvdelingsfører. De første gruppeførere blev Leif Espersen, Erik Hansen, Lobbæk, Jørgen Lyngbye Petersen og Børge Petersen. Sidstnævnte opnåede senere at blive delingsfører i Rønne efter Børge Kjøller, som i starten indgik i kommandodelingen.

Uddannelsen foregik på Almegårds Kaserne, på Kastellet og på skydebanerne i Nylars, Simblegård og Ådalen. Som stillested for delingen fik vi mulighed for at bruge Søndergård i Nyker.

Oprettelsen af kommandodelingen og delingen i Rønne medførte, at vi den 1. oktober 1967 fik kompagnistatus - og dermed blev vi udskilt fra distriktets stabskompagni.

Der er en anelse usikkerhed med hensyn til datoen for kompagnistatus, men da jeg i mine papirer kan se, at jeg den 1. oktober 1967 blev udnævnt til premierløjtnant og halvkompagnifører, må det være denne dato, kompagniet fik status.

Nordlandsdelingen

Den 1. marts 1973 blev holdt et oplysningsmøde på Hotel Allinge med henblik på oprettelse af en deling på Nordbornholm.

Før dette møde var Ebbe Drejer fra Tejn blevet optaget i kompagniet med henblik på et førerjob. Han deltog i oplysningsmødet som en god lokal kontaktperson.

Aftenens program, som var udsendt sammen med den tidligere nævnte opfordring fra politimesteren, så ud som følger:

- kl. 1930 – Mødedeltagerne ankommer
- kl. 1945 – Velkomst ved kompagnichef Fried Pedersen
- kl. 2000 – Orientering ved politikommissær I. Gildam
- kl. 2020 – Tilhørsforhold til hjemmeværnet ved oberstløjtnant Jacobsen
- kl. 2040 – Rettigheder og pligter ved kommandobefalingsmand Ernst Olsen
- kl. 2050 – Beredskab og uddannelse ved Fried Pedersen
- kl. 2115 – Traktament og spørgsmål
- kl. 2200 – Afslutning ved Fried Pedersen

Delingen blev organiseret i snævert samarbejde med Otto Justesen, som var den første delingsfører. Han blev senere afløst af Kurt Guldbæk. Ebbe Drejer, Niels Peter Munk og Ole Dalgaard Nielsen blev udpeget som de første gruppeførere.

Ebbe Drejer og Kurt Guldbæk havde skaffet gode undervisningsfaciliteter bl.a. sparekassen i Tejn. Skydningerne blev afviklet på Simblegård, og som stillested fik vi en aftale med tidligere kompagnichef i Allinge, Jørgen Kofoed, om at måtte bruge Nordre Kirkegård.

Afslutning

Kompagniet var med udgangen af 1973 fuldt enkadreret, og målet med at dække hele Bornholm var nået.

Der skete naturligvis nogle ændringer i ledelsen af kompagniet i de første år. Lederuddannelserne skulle gennemføres på hjemmeværnets skoler, herunder politihjemmeværnsskolen på Julebæk, og det var ikke alle, der fandt sig til rette i den først tildelte funktion.

Da vi fik kompagnistatus den 1. oktober 1967, bestod kompagniledelsen således af kompagnichef Ernst Martin Olsen, næstkommanderende Jørgen Fried Pedersen, kommandobefalingsmand Aage Riis, våbenmester Kaj Nielsen, skydeinstruktør og delingsfører i Rønne Jørgen Mertz, delingsfører i Nexø, Karl Drud og fra 1973 delingsfører på Nordlandet, Kurt Guldbæk.

Den første ændring skete, da Ernst Martin Olsen den 1. oktober 1971 fratrådte som kompagnichef. Jørgen Fried Pedersen blev udnævnt til kompagnichef, Svend Aage Lenz blev næstkommanderende, og Ernst Martin Olsen blev kommandobefalingsmand.

Det var også på dette tidspunkt, vi fik optaget 6 lotter i kompagniet, så det var muligt at etablere det tidligere nævnte kommandoelement i henholdsvis Rønne og Nexø med Jørgen Lyngbye Petersen og Aage Riis som kommandogruppeførere.

Da politibetjent Otto Justesen i 1972 blev ansat ved Bornholms Politi blev han delingsfører i Rønne efter Jørgen Mertz.

Denne fortsatte dog som kompagniets skydeinstruktør i en del år indtil han blev afløst af Flemming Aagren. Kaj Nielsen fortsatte som våbenmester - en funktion han havde i næsten 25 år.

Den 1. oktober 1973 fratrådte jeg stillingen som kompagnichef, og Otto Justesen, som havde en militær fortid, blev udnævnt til kompagnichef. Børge Petersen blev herefter delingsfører i Rønne. Senere blev Svend Aage Lenz afløst af Kurt Guldbæk som næstkommanderende, og Ebbe Drejer blev delingsfører på Nordlandet. I Nexø blev Flemming Aagren delingsfører, og senere overtog Erik Awerhoff denne funktion.

I forbindelse med min fratræden skrev jeg den 25. juli 1973 følgende til alle i politikompagniet:

"Da det på grund af særlige tjenstlige forhold har været nødvendigt at søge min afsked som kompagnichef, takker jeg alle i kompagniet for godt kammeratskab, samarbejde og interesse for arbejdet i politikompagniet. Politibetjent Otto Justesen afløser mig som kompagnichef, og jeg beder dig med samme interesse fremover støtte kompagniet og din nye chef."

Jeg har igennem Kaj Nielsen og kompagnicheferne Otto Justesen og Henrik Larsen fulgt kompagniet i de forløbne år, og jeg har glædet mig over at høre om den vedholdenhed og det sammenhold, der har præget medlemmerne og dermed kompagniet.

Den 15. juni 1998

Jørgen Fried Pedersen.